

ÍNDIX

L'home més important del món.....	9
La primera comunió.....	21
El beatet	31
<i>Marcelino pan y vino</i>	41
L'oncle Casimiro.....	45
Negocis i fatigues.....	55
Tres pometes té el pomer.....	65
El cavaller dels canelons.....	75

L'HOME MÉS IMPORTANT DEL MÓN

Si bé de moment només ho sabem ell i jo, tinc un amic que es diu Ferran i un dia serà l'home més important del món. Crec que el seu prominent itinerari començà per la Fira de Sant Antoni de 1958, que al nostre poble i en aquell temps se celebrava al mes de gener. Va invertir, no puc dir-ho d'altra manera, les tres pessetes de la paga setmanal en la fireta Tiro al Blanco La Fiesta. En retribuïda aprovació i reconeixement de la seva punteria tombant boles de tots els colors, li correspongué com a trofeu un magnífic anell d'or coronat amb un diamant que lluïa amb legítim orgull al pati del nostre col·legi durant l'hora del "recreo". Era l'admiració de tothom. Fins i tot el Pixacantant, un alumne més aviat envejós, li va oferir com a últim preu cinc-centes còpies de "el buen comportamiento es imprescindible en clase", però, com de ben segur ja haureu suposat, el Ferran no acceptà de cap manera aquesta insignificant transacció.

Llàstima que el color inicialment daurat intens de la joia es transmutà progressivament cap a tonalitats verdoses o blaves depenent de si s'havia rentat les mans o no, fins que la seva mare, desconixedora de l'altíssim valor de la joia, la va llençar a les escombraries.

Totes les raons que enfilà la mare del Ferran no foren més que pobres ornaments de la injustícia. Que si l'anell tenia verdet que és un verí, que feia més mania que altra cosa... o aquell dictamen predilecte que comença i acaba amb la frase "deixeu-me en pau que tinc molta

feina”. Els grans sempre actuen amb delinqüent precipitació malgrat que es creguin mestres d’indulgència o pitjor encara que intentin consolar la nostra irrevocable sentència amb idees i promeses que ultrapassen la immediatesa dels entusiasmes. Ara sé que l’ànima jove guiava els nostres actes amb innocència fins que els escarments i la bona memòria ens els han fet canviar.

Érem a mitjan maig quan al pare Jordi, el nostre professor de matemàtiques, urbanitat i geografia al Col·legi dels Pares Caputxins, li naixeren ganes d’aprendre a dissecar animals, no sabem ben bé per quina fortuïta vocació. Va respondre a un anunci del diari que sentenciava així: “Sea taxidermista. La profesión del futuro a su alcance.” Ben resolt a no abandonar aquesta prometedora conjuntura al regne del cels, proclamà nova instància a tots el pàrvuls de la nostra classe:

—A veure qui de vosaltres em porta un ocell per dissecar.

Ja fos per ser qui era, per les matemàtiques o perquè el repte era molt engrescador i ens hi podíem lluir, tots ens esforçarem de valent en l’oblació i l’ofrena al pare Jordi de multitud de cadàvers per triar i remenar: dues gallines, sis pardals, cinc coloms, dos gats, tres muricecs... fins i tot el Beatet, un company d’eternes i inabastables benaventurances, l’obsequià amb una encartonada guineu mig barbameca i desbudellada que havia trobat morta prop del cementiri, però cap espècie resultà útil per a la destresa del nostre professor.

El pare Eusebi, que era el superior del convent, sembla que s’enfadà amb el pare Jordi probablement a conseqüència del tuf de la nostra classe i per l’eventualitat que els gats del carrer entressin miolant al convent amb tenaç persistència i ben poca dissimulació. A nosaltres, el pare Eusebi ens amonestà molt seriosament:

—Que ningú, ningú!, guardi un animal ni viu ni mort dins el pupitre o la cartera. Cal que els llenceu... i que no sigui pas a l’hort del convent!

Certament tots obeïrem pel fet que el pare Eusebi ens provocava un respecte satànic, tan alt, amb aquella barba negra... i a més era l'únic que a l'hivern portava les sandàlies sense mitjons.

En circumstàncies com aquesta és inevitable que es formin grups de criteri a l'extrem del pati on la terra és més flonja i es pot jugar millor a boles. Us estalvio les intervencions prou valentes del Juanjo, el Garsa i el Beatet donant la raó al pare Eusebi. El veredicte definitiu el pronuncià el Pixacantant, que és repetidor i un any més gran que nosaltres perquè va agafar una pleura l'hivern passat:

—Aquí s'ha fet un greuge al pare Jordi.

Ben cert. Però ni el Ferran ni jo érem d'aquells que es conformen amb paraules, possiblement perquè en aquest i altres supòsits ens servien com a referència moral les aventures i el precís judici del Capitán Trueno. A l'hora del berenar ja teníem pensat un pla secret i de tota garantia que ara us revelaré: ens empararíem als arbres per esfullar nius de garsa, que en aquest temps coven i per tant les podríem atrapar bastant bé... i és clar, si li portem un moixó viu segur que serveix.

I ara sorpreneu-vos pel nostre extraordinari èxit: varem anar a buscar una garsa i aconseguírem capturar una garsa i un mussol! Definitivament, el pare Jordi podria escollir entre el bo i el millor.

El Ferran, que a més d'heroi era un perfeccionista, em digué:

—Quan es fa un regal s'ha de fer bé. Els moixons, especialment el mussol, estan molt primos i el pare Jordi podria pensar que no l'apreciem prou. En canvi, si pesen més ja pareix que el regal és millor, no et sembla?

Li vaig contestar que sí i que jo sabia com engrèixar-los perquè ho havia vist fer a un hortolà amic del meu padrí, que sempre tenia mussols i òlibes a la cabana. La tècnica és la següent: amb la mà dreta se'ls obre el bec i amb l'esquerra introduïm dintre el pap uns quants caragols vius sense closca; ajuda molt el dit petit per em-

pènyer-los ben endins. A més, en aquell temps jo estava convençut que per encebar-los com Déu mana caldria com a mínim una dotzena de caragols bovers per bec.

Amb una codina plana xafarem una trentena llarga de gasteròpodes que en aquells dies cabien bastant bé a les butxaques de la nostra bata col·legial i que foren engolits amb gana més aviat circumstancial pels imprevisibles moixons en retribuït clam a la seva sentència.

—Ara sí que estan bé —dictaminà el Ferran— es nota que pesen més i tenen més panxa.

Però els nens són víctimes perpètuas de la injustícia. Creieu que els nostres pares lloaren el bon propòsit que ens orientava? Doncs no. Ho dic de veritat per estrany que us sembli.

La meva mare i la del Ferran eren al carrer conferenciant amb l'àvia del Bonaventura i en diagnosticar la nostra temerària pulcritud varen determinar desfogar la seva ira, perquè són molts els paranys de la neteja, sense que la nostra acció de paladins de la justícia les incités a pensaments honorables i reflexions dignes. Cridaven coses com aquestes:

—Mira com van!... Les mans, la cara, les bates... Tot!

—I aquests mocs!... Semblen babes de caragol... A casa! A la dutxa!

Les mares són obedients a la naturalesa dels seus costums per més que la glòria dels nostres actes se n'avergonyeixi. Per cert que a la garsa i al mussol no els veieren pas, perquè el Ferran i jo, amb més prudència que coratge, els havíem amagat prèviament en aquell forat a la paret de tàpia que circumda la casa del senyor Rector, l'amagatall secret que de comú custodia les boles de vidre i les fones fetes amb rama de lledoner.

Abans que la fortuna fal·laç ens llancés als ulls de qui ens engendrà, acordarem per a l'endemà el precepte de dur els moixons cap al seu embalsamador clandestinament amagats dins una capsa de sabates.

No us cregueu pas que fos cosa senzilla introduir-los al col·legi, ja que per designi rebel dels cels aquell dia era dijous, fatídica jornada en la qual el pare Eusebi fa guàrdia a la porta per realitzar l'escrutini de la perible neteja dels nassos, bates i orelles dels seus pupils. Per si tot això no fos poc estremidor, la garsa i el mussol, instats d'infernai venjança, no paraven quiets dins la capsa. I per arrodonir l'aterridora conjuntura amuntegant encara més tribulació damunt la molta angoixa, en veure'ns més nets del que era habitual, com a hereditat de la dutxa i mudança de la roba consegüent a l'engreix dels moixons i a la fúria de les nostres mares, es fixà especialment en nosaltres dos fins a sobresaltar el mateix esglai donant-nos un copet al tibant clatell tot dictaminant amb el tranquil·litzador indult del seu beneplàcit:

—Així és com heu d'anar sempre.

Quan el gel de la nostra sang va estar ja tebi, entràrem a la cuina del convent, plàcid refugi on el pare Jordi beneeix el seu estómac cada matí amb un bol de til·la o de camamilla i dues gotetes d'anís. En descobrir la nostra heroica captura que ampliava els evidents límits de la seva última vocació, desbordant de felicitat ens digué:

—No ho comenteu amb ningú, ni amb els vostres companys. Quan els tingui dissecats us avisaré. Molt bé... moltes gràcies.

El Ferran i jo aconseguírem ser els més importants de la classe, nens imprescindibles per al seu professor. Poseu tota l'atenció en aquest fet: durant molt temps el pare Jordi no ens preguntà cap lliçó complicada ni tampoc ens va fer sortir a la pissarra per resoldre aquell problema tan complicat del tren que va de Lleida cap a Barcelona amb turmentadores parades on puguen i baixen homes, dones i nens.

Un matí d'incerta glòria, abans de començar les classes ens digué a cau d'orella:

—A l'hora del pati veniu al magatzem de les patates i ja veureu com n'ha quedat de bé la nostra obra.

Era una cosa extraordinària! Damunt d'una rama seca d'ametller s'hi agarrava el mussol amb ulls molt grossos com si vigilés i mirant-lo des de davall la garsa, en evident resolució d'emprendre el vol. Mai no havíem vist res semblant! A més, la rama s'alçava damunt una fusta pintada de color verd amb tres codines, on prosperava una mateta de farigola. Magnífic, superb!

—Ara —ens informà el nostre professor— ho amagarem aquí fins que parli amb el pare Eusebi i ens permeti col·locar el moixons a la biblioteca... o a la sala de visites.

Déu n'hi do!, els llocs més importants, encara que tots sabem que el principal és la capella, dignificada per tres imatges, a la qual cosa molt encertadament exceptuà el Ferran:

—Jo crec que per posar la garsa i el mussol a prop de Sant Cristòfol o de Santa Joaquina de Vedruna necessitariem un permís del Papa... i ni m'imagino el que faria falta si el que volem és posar-los als peus de la Verge de Montserrat.

L'únic fet perjudicial que té trobar-se molt content és que més tard pots estar molt trist. I això és el que ens succeï a nosaltres.

Els nens i les persones sense malícia no fem cas de la incertesa de les conjuntures... i fou que el senyor Miquel, el cuiner del convent, considerant la circumstància que era divendres i que els deures de taula s'allotgen sempre fidels a la memòria, preparà per dinar un bullit de bacallà amb patates i per lacerant malefici tancà malament la porta del magatzem on reposaven en confusa voluntat patates, cebes i alls a més de l'artística momificació dels moixons. En el convent hi viuen cinc o sis gats, depèn, però n'hi ha un especialment pervers que no és gat, és gata i és diu Minin. Té molta habilitat i encara més precisió per emportar-se les sardines amb oli o la mortadella dels nostres entrepans. Resulta que la gata s'introduí dins el magatzem entaulant un descomunal combat contra el mussol i la garsa amb tant abrivament que d'aquella obra

d'art solament en restà la fusta de color verd i les tres codines, perquè la rama d'ametller i la mateta de farigola també sucumbiren a l'estrall del Minin.

Tot aquell afany, rebel al destí, pesava inútil en la nostra voluntat. A vegades penso que aquell va ser el punt de sortida més evident de les moltes parcialitats que els anys ens han dut.

El pare Jordi amb una mà damunt el cap del Ferran i l'altra damunt el meu, tots tres mirant sense veu ni calor aquell arremorament de plomes, ulls de vidre, rama d'ametller i mateta de farigola.

El bon company Ferran encoratjà el nostre professor:

—No es preocupi... li portarem un gos perquè el pugui dissecar i segur que la gata no el farà malbé... els gossos li fan por.

El pare Jordi lliurà la seva resposta al silenci.

Encara no us he comentat que el col·legi formava part del convent. De fet, excepte les cel·les i el seu menjador, compartíem tot l'espai. Sempre van ser molt apreciats i d'emotiu record per a nosaltres.

No tot foren grans aventures. També ens succeïren esdeveniments destacats però no pas rellevants. Abans us he parlat del Beatet, un benaurat alumne de la nostra classe, extraordinàriament valorat per la seva padrineta i grup d'amigues amb qui cada tarda resava el rosari i a més no es quedava curt per les lletanies en llatí. Resumint, era l'enveja de les altres padrines i, a sobre, es deia Jesús, el nom més important.

El cas fou que ens va convèncer per dur una guardiola petitòria (la meva era un lluent cap de xinès i la del Ferran un indi policromat, precisament la que volia), giny que tenia la missió indirecta de mortificar pares, oncles i família en general amb l'objectiu que dipositessin unes monedes per la ranura, diners que servirien per batejar nens xinesos. No ho podíem fer gaire sovint per la lògica precaució dels familiars que fugien de nosaltres com del dimoni. Quan la guardiola era mig plena la lliuràvem al pare David, que s'ocupava d'aquestes coses i d'augmentar-nos la

nota de religió. Omplíem un paper amb les nostres dades, document on també s'indicava el nom amb què volíem batejar el “xinet”. Jo a tots hi escrivia el mateix: Miquel, i no me'n pregunteu el perquè. El Ferran, més formal i solemne pel fet que tenia un oncle agutzil de l'ajuntament d'un poble de la comarca, una autoritat, batejava tots els infants xinesos amb el nom del senyor oncle: Bartomeu.

No crec que els xinesos ens fessin gaire cas. Prou que a la nit escoltàvem la ràdio, però ni ell ni jo mai no vàrem sentir a parlar d'un xinès que es digués Miquel o Bartomeu, encara que encertadament deduïrem que caldria esperar que fossin més grans. Però les bones notes de l'assignatura de religió ens promocionaren dins l'escalafó del col·legi. El Ferran va ser nomenat campaner, amb la missió concreta de tocar a missa cada diumenge mitja hora abans de l'inici i també quan sortia l'oficiant. Sembla poca cosa, però ser campaner implicava que podries quedar-te al cor, la part alta de la capella on hi havia un harmòni i la corda de la campana. Naturalment, el campaner tenia certs privilegis reservats als escolanets com jo, és a dir, tastar el vi de missa i menjar pa d'àngel. Jo era escolanet “de ciri”, no pas tan important com l'acòlit dels setrills de l'aigua i del vi, o el de les campanetes. Era un dels dos escolanets “ciraires”. Sortíem amb un ciri encès en iniciar l'ofici i ens quedàvem drets tota l'estona en un mateix punt fins acabar la missa, subjectant-lo sempre vertical sense fer llànties a terra ni damunt de l'hàbit reglamentari. Reconec que no era gaire lluït ni complex, però formàvem part de l'escolania del nostre col·legi, que Déu n'hi do, i teníem l'esperança certa d'arribar algun dia al màxim nivell: ser escolans de setrill o de campaneta.

Ben pensat, fèiem més cas al Beatet del que calia. Cert que les seves úniques lectures l'ensenyaven a formar-se com a futur sant, enaltint de pas tants i tants bons cristians menjats pels lleons. Cap cosa ens va persuadir excepte una que ara us diré. En una revista pietosa de la seva padrineta havia llegit la història d'un nen que aprofitant els dies de pluja bevia d'aquesta aigua enviada pel cel, per tant aigua

de Déu... ¡I li van créixer unes ales com les dels àngels!

És ben clar que aquell nen no tenia una mare amb tan poc convenciment com la del Ferran i la meva, que si ens haguessin vist córrer sota la pluja amb la boca oberta i ben molls, la cosa acabaria malament encara que ja ens comencessin a aparèixer plomes pels braços. Per tant calia trobar una solució. I la veritat, va ser molt més fàcil del que pensàvem.

En sortir del col·legi en un dia plujós (estic convençut que abans plovia més que ara) el Ferran i jo ens asseiem al brancal de casa meva amb el pa del berenar. Com tots sabeu, l'aigua baixa com un riuet per les voreres dels carrers, lloc, la vorera, on nosaltres sucàvem el pa, ben remullat amb aquesta aigua celestial, i ens el menjàvem molt esperançats. A més, de retruc berenàvem sense donar-ho a cap gos, és a dir que pel mateix preu obeïem també les nostres mares... però d'ales com els àngels, res de res.

El diagnòstic correcte el va fer el Ferran:

—Saps què passa, que no és ben bé aigua del cel.

Com tantes vegades tenia raó. El nostre era un poble de pagesos i amb això us vull dir que la majoria de cases tenien mula i carro, i que tant d'anada al camp com de tornada, mula, carro i pagès passaven pels carrers, on tampoc les mules no miraven gaire prim quan volien fer les seves necessitats. Per altra part, els carrers del poble encara no estaven empedrats, simplement eren de terra compactada. Deixo que us imagineu el panorama: quan plovia l'aigua arrossegava el fang del carrer ben barrejat amb el pixum i la resta del menú, emulsió en la qual amaràvem les llesques de pa. Aquest resultà ser el veritable motiu pel qual no ens creixeren ales malgrat els dies de paciència menjant-nos el berenar sucats amb l'aigua del cel i d'altres guarnicions de la terra. La de coses que hauríem fet amb unes ales com les que duia aquell àngel anunciador pintat a la capelleta.

Els temps de fortuna estèril també s'esvaeixen i podríem dir que amb velocitat uniformement accelerada, fins arribar al dia en què per descuit fem un inventari

dels mals records i, ves per on, les nostres penes i equivocacions es dissipen sense més requisits que l'auxili del temps transcorregut.

A mitjan agost el Ferran em revelà un nou i formidable projecte que de manera notòria i contundent ens convertiria en els nens més importants del món: explorariem l'Amazones. Però en intentar establir un trajecte amb l'ajut del llibre *Geografía y Visión del Mundo*, ens assabentàrem que aquest riu queda bastant lluny del nostre poble, i per això vàrem recórrer a la sempre interessant i molt més pràctica estratègia de la similitud.

—Mira —digué el Ferran— explorarem el Canal d'Urgell, perquè l'aigua és aigua, tant aquí com en un altre lloc... i si parlem d'important, el nostre canal ho és tant o més... i potser encara és més llarg.

Amb la destresa del que posa en obra les seves idees, construïrem un rai de canyes i fustes que ens reportà menys flotació i moltes més esgarranxades de les que preveia el projecte. Cert que solament surava amb innecessària elegància si col·laboràvem tècnicament introduint-nos dins l'aigua fins al coll i ben agafats al rai amb tota la força dels braços per precepte de la prudència. Ben mirat era un avantatge que no ens calguessin veles, remos ni timó.

Aquest menyspreable company dels nens que es diu recel paternal, aconseguí que al cap de poc temps d'iniciar tan rellevant expedició ens atrapés el senyor Vigilant de la Comunitat de Regants, retribuït sacerdot dels auguris paternes, devorador d'aventures, que amb la mà dreta ben agarrada a l'orella del Ferran i la sobrant a la meva, ens conduí ignominiosament a casa.

Prou que l'endemà ho digué el Ferran:

—Si en lloc del Canal haguéssim anat a l'Amazones de ben segur que ho aconseguim.

Li vaig donar la raó, perquè pel privilegi de la lògica vaig suposar que allí no tindrien pas vigilants de la Comunitat de Regants.

Passà el temps, moltes coses i també més de cinquanta anys. Al gener, per la Fira de Sant Antoni, el Pixacantant em digué que tot passejant per Barcelona i malgrat el molt de temps, havia reconegut en un home aquella fisonomia del nostre amic Ferran. Estava en un lloc molt cèntric, el carrer de Pelai, arrebossat amb una manta no gaire neta i assegut a la vorera damunt una petita caixa de fusta, prop d'un mocador obert on alguna gent hi dipositaven monedes. Al seu costat hi tenia un altiu i orgullós mastí dels Pirineus. El Pixacantant, que mai en tota la seva vida havia destacat en res, li preguntà l'únic que en aquell moment el torbava:

—Ferran, què hi portes dins la caixa?

I el Ferran, aixecant-se amb la grandesa d'un príncep, obrí cerimoniosament la tapa. El Pixacantant m'assegurà que el Ferran estava boig, tocat del bolet, perquè allí únicament hi guardava una rameta seca d'ametller i plomes de garsa... una autèntica bogeria.

Al costat dels meus records d'infantesa viu l'amable esperança que qualsevol matí em despertaré amb la notícia que el meu amic ha descobert un valuós cofre farcit d'or i diamants o que tot sol ha explorat amb un rai l'immens Amazones... o que ha aconseguit capturar el Gran Còndor dels Andes per retornar la satisfacció de lliurar-lo al pare Jordi.

Us dic que el meu amic Ferran demà mateix pot fer el pas més difícil, el primer, i començar a ser l'home més important del món... fins avui es preparava.